

AGNIESZKA OGRODNIK-KALITA

Wierność w czasach cyfrowej zarazy, czyli o prawach i obowiązkach małżeńskich w dobie sztucznej inteligencji i nowych technologii

Fidelity in the Age of Digital Plague, or Marital Rights and Responsibilities in the Age of Artificial Intelligence and New Technologies

The author deals with the impact of artificial intelligence and new technologies on the form and scope of the legal duty of fidelity, which derives directly from Art. 23 of the Family and Guardianship Code. In addition to the important terminological issues, the author focuses on two aspects of the problem under discussion. The first is a specific case of emotional infidelity, in which the spouse establishes a relationship with a third party by means of remote communication. The other and more interesting case concerns the legal assessment of the emergence of warm feelings in one of the spouses towards the artificial intelligence with which the spouse communicates. In particular, the possibility of attributing guilt to a spouse who engages in such behavior is discussed.

AGNIESZKA OGRODNIK-KALITA, doktor nauk prawnych,
Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
ORCID – 0000-0002-3379-7453, e-mail: agnieszka.ogrodnik-kalita@up.krakow.pl

SŁOWA KLUCZOWE: zdrada, wina,
rozwód, sztuczna inteligencja, miłość

KEYWORDS: infidelity, guilt, divorce,
artificial intelligence, love

1 | Uwagi ogólne

W dwóch stosunkowo nowych orzeczeniach Sąd Najwyższy zajmował się problematyką skutków naruszenia obowiązku wierności małżeńskiej. W pierwszym przypadku, tj. w stanie faktycznym sprawy, będącej podstawą rozstrzygnięcia z 11 grudnia 2018 r.^[1], naruszenie to miało charakter, jak można bez żadnej przesady stwierdzić, spektakularny. Nie chodziło tutaj o „przelotny romans jednego z małżonków, lecz o wieloletnią i intensywną relację”^[2], a ojcem czwórki dzieci urodzonych w czasie trwania małżeństwa okazał się być przyjaciel męża. W drugiej sprawie, z 27 sierpnia 2021 r.^[3] chodziło już co prawda o jednorazowy stosunek seksualny, ale jego następstwa także sprawiają, że jest ona warta uwagi.

Orzeczenia te nie zapadły, co oczywiste, w sprawach rozwodowych, ale dotyczyły możliwości potraktowania zerwania więzi rodzinnych jako naruszenia dóbr osobistych i w związku z tym możliwości uzyskania z tego tytułu zadośćuczynienia. Pochylenie się nad tą problematyką przez Sąd Najwyższy świadczy jednak o tym, że wynikający z art. 23 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego^[4], występujący w nim od uchwalenia kodeksu, czyli od prawie 60 lat, obowiązek wierności małżeńskiej, może rodzić nowe problemy prawne. Ich aktualności i rangi dowodzą skrajne oceny jakie szczególnie pierwsze orzeczenie wzbudziło w doktrynie^[5]. Problemy te,

¹ Wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2018 r., IV CNP 31/17, OSNC 2019/9/95.

² Krzysztof Kurosz, „Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 11 grudnia 2018 r., IV CNP 31/17. Glosa”, *Orzecznictwo Sądów Polskich*, nr 12 (2019): 4.

³ Wyrok Sądu Najwyższego z 27 sierpnia 2021 r., V CSKP 103/21, LEX nr 3290646.

⁴ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1359) – dalej: k.r.o.

⁵ Zob. np.: Kurosz, „Wyrok Sądu Najwyższego”, 3–10. Teresa Grzeszak, „Zdrada małżeńska a naruszenie dóbr osobistych w orzecznictwie Sądu Najwyższego” *Monitor Prawniczy*, nr 11 (2019): 607–610. Jacek Mazurkiewicz, „Twoja krzywda, twój problem! W związku z wyrokiem Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2018 r., w sprawie IV CNP 31/17” *Opolskie Studia Administracyjno-Prawne*, nr 3 (2019): 213–228. Joanna Główska-Luty, „Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2018 r., IV CNP 31/17” *Przegląd Prawno-Ekonomiczny*, nr 3 (2019): 349–358. Jędrzej M. Kondek, „Zadośćuczynienie za zdradę małżeńską. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 11.12.2018 r., IV CNP 31/17” *Przegląd Sądowy*, nr 2 (2020): 123–132. Małgorzata Łączkowska-Porawska, „Świadoma praw i obowiązków wynikających z zawarcia małżeństwa wiem, że nie muszę ich respektować – konsekwencje wyroku Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2018 r. (IV CNP 31/17)” *Zeszyty Prawnicze*, nr 1 (2022): 87–119. Dla przykładu K. Kurosz ocenia stanowisko Sądu Najwyższego jako „wyraz trafnego, ostrożnego podejścia do problemu tzw. inflacji dóbr osobistych”. Kurosz,

co może wydawać się na pierwszy rzut oka zaskakujące, mogą być związane także z coraz intensywniej wpływającymi na życie jednostki nowymi technologiami i sztuczną inteligencją.

Wskazany związek może być co najmniej dwojaki. Po pierwsze, warta rozważenia jest zapewne częściej występująca sytuacja, gdy jeden z małżonków nawiązuje relację z osobą trzecią za pomocą aplikacji randkowych, prowadzącą do zrodzenia się uczuć miłości i przywiązania, ale nie dochodzi do osobistego spotkania pomiędzy tymi osobami. Ciekawszy i warty prawnej analizy jest ponadto przypadek zrodzenia się pozytywnych uczuć, takich jak miłość, przywiązanie i przyjaźń, w stosunku do sztucznej inteligencji, czyli sytuacji, w której jeden z małżonków zakochuje się w sztucznej inteligencji.

Analizie nie zostaną natomiast poddane zjawiska tzw. cyberseksu, czyli podejmowania za pośrednictwem internetu działań o charakterze seksualnym^[6] czy korzystania przez jednego z małżonków z seks robotów^[7]. Zagadnienia te także stwarzają szerokie pole rozważań na gruncie prawa rodzinnego, nie tylko w zakresie ich wpływu na pożycie małżeńskie, ale także na przykład przynależności tych drugich do poszczególnych mas majątkowych w ustroju łączącym małżonków, co może mieć duże znaczenie ze względu na ceny takich urządzeń.

Powyższe możliwe konsekwencje powszechnej dostępności nowych technologii i sztucznej inteligencji dla pożycia małżeńskiego bez wątpienia

---

„Wyrok Sądu Najwyższego”, 4. Zdaniem Joanny Głównki-Luty zachowania żony i jej kochanka były haniebne, niedopuszczalne, nikczemne, wręcz skandaliczne i moralnie naganne. Głównka-Luty, „Glosa”, 353. Sąd Najwyższy określił sytuację zdradzanego męża jako „niepowodzenia w życiu małżeńskim”, zaś Jacek Mazurkiewicz tym, o czym zwykło się mówić „świat się komuś zawalił”. Na ten temat: Mazurkiewicz, „Twoja krzywda, twój problem”, 219.

⁶ Radosław Krajewski, *Prawa i obowiązki seksualne małżonków. Studium prawne nad normą i patologią zachowań* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2009), 291. Kamil Szpyt, „Wybrane dylematy prawa rodzinnego i opiekuńczego w kontekście rozwoju i popularyzacji gier komputerowych”, [w:] *Prawo rodzinne i spadkowe wobec współczesnych zjawisk technologicznych i społecznych*, red. Jakub M. Łukasiewicz, Mariusz Załucki (Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2018), 196. Mirosław Kosek, „Uzależnienie od internetu jako jedna z przyczyn rozwodu” *Zeszyty Prawnicze*, nr 2 (2009): 135–136.

⁷ Na temat seks robotów zob.: Kamil Szpyt, „Legal restrictions on the production and use of sex-robots and sexual human rights – selected issues”, [w:] *Artificial intelligence and human rights*, red. Laura Miraut Matrin, Mariusz Załucki (Madryt: Dykison, 2021), 459–474. Magdalena Błaszczak, „Krytycznie o małżeństwie człowieka z robotem” *Prawo i Więź*, nr 3 (2023): 366–370. Autorka podkreśla, że „fałszem byłoby ignorować możliwości robotyki, w tym stopniowo wzrastającej dostępności usług seksualnych z udziałem robotów”.

mają wydźwięk negatywny i rodzą pejoratywne konotacje. Nie można jednak nie dostrzegać także jednoznacznie pozytywnych skutków wskazanych zjawisk, w szczególności dla małżeńskiej wspólnoty duchowej. Już Sąd Najwyższy, prawie siedemdziesiąt lat temu, nie spodziewając się obecnie nasuwającej się interpretacji swojego stanowiska, stworzył dla niej pole, podkreślając fundamentalne znaczenie tej płaszczyzny, która może przejawiać się nawet tylko w korespondencji^[8]. O ile w czasach, w których uchwalono wspomniane wytyczne wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej, korespondencja ta przybierała postać papierowej i czasem dosłownie długo wyczekiwanej, o tyle obecnie nawet małżonkowie, którzy żyją w rozłączeniu, często w różnych krajach, mają możliwość utrzymywania nadal intensywnej, na miarę okoliczności, relacji, przez codzienne rozmowy, także takie, które pozwalają „spojrzeć sobie w oczy”.

2 | Zdrada, cudzołóstwo, romans, *micro cheating* – uwagi terminologiczne

Przed przystąpieniem do zasadniczej części rozważań, należy zwrócić uwagę na pewne kwestie terminologiczne. Uczynienie pewnych założeń będzie bowiem niezbędne zarówno dla jasności rozważań, jak i ich precyzji. W przypadku prawnego obowiązku wierności małżeńskiej aktualne pozostaje stwierdzenie, zgodnie z którym „ustawodawca, tworząc przepis, działa w określonej sytuacji i bierze pod uwagę relacje społeczne i ich ocenę z chwili tworzenia tego przepisu. Orzecznictwo, wspierając się poglądami wyrażonymi w doktrynie, podejmuje trud dostosowania pojęć zawartych w ustawie do zmieniających się okoliczności i warunków, w jakich przychodzi mu stosować dany przepis”^[9]. I tak w latach pięćdziesiątych ubiegłego wieku Sąd Najwyższy rozważał możliwość potraktowania jako zdrady „zamieszkania w jednej izbie z obcym mężczyzną kobiety zamężnej”^[10], a dziś ten sam przepis jest podstawą do zadawania pytań

⁸ Uchwała Sądu Najwyższego z 28 maja 1955 r., I CO 5/55, OSNCK 1955/3/46.

⁹ Józef Frąckowiak, „Orzecznictwo i doktryna jako źródło prawa prywatnego” *Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji*, nr CXII (2018): 51. (47-65).

¹⁰ Orzeczenie Sądu Najwyższego z 19 grudnia 1950 r., C 322/50, OSNCK 1953/1/7.

i stawiania wątpliwości wskazanych we wstępie opracowania, czyli takich, które nawet zapewne hipotetycznie nie były rozważane jeszcze niedawno. Niezwykle aktualna pozostaje tutaj, postawiona w innym kontekście, teza Ani Malinowskiej. Autorka wskazuje, że „dylematy te sygnalizują wyraźne zmiany w obrębie zarówno podmiotowych możliwości relacji miłosnej, jak i samego środowiska wymiany intymno-emocjonalnej”^[11].

Samo określenie „wierność” jest pojęciem języka prawnego^[12]. Jak trafnie zauważa Jacek Mazurkiewicz „co do tego, czy prawo nakazuje wierności małżonków, sprawa jest jasna”^[13]. Należy od razu zaznaczyć, że chociaż na pierwszy rzut oka obowiązek wierności nałożony na małżonków w art. 23 k.r.o. oznacza ich obowiązek utrzymywania stosunków płciowych wyłącznie ze sobą oraz do powstrzymania się od kontaktów seksualnych z innymi osobami^[14], można w k.r.o. dopatrzeć się również pojęcia wierności w szerokim tego słowa znaczeniu^[15]. W szerokim znaczeniu pojęcie to oznacza trwanie przy przyjętych pozytywnych wartościach i dochowanie przyrzeczeń danych innemu człowiekowi^[16]. Bez wątpienia przestrzeganie obowiązku wierności jest przesłanką konieczną właściwego funkcjonowania małżeństwa i podstawową przesłanką harmonijnego pożycia małżeńskiego^[17].

Niedochowanie wierności małżeńskiej jest jedną z głównych przyczyn rozkładu pożycia małżeńskiego i właśnie takiego określenia używa GUS w Roczniku Statystycznym. W doktrynie używa się jako określeń tożsamy

¹¹ Ania Malinowska, „Obiekty i technofeelie” *Teksty drugie*, nr 5 (2019): 19.

¹² Krajewski, „Prawa i obowiązki”, 291.

¹³ Mazurkiewicz, „Twoja krzywda”, 223.

¹⁴ Józef S. Piątowski, „Prawa i obowiązki małżonków”, [w:] *System prawa rodzinnego i opiekuńczego*, red. Józef S. Piątowski (Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1985), 236. W tym zakresie nawet jednorazowe naruszenie omawianego obowiązku może być przyczyną rozkładu pożycia. Orzeczenie Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 1951 r., C 667/50, OSN 1953/1/9. Takie założenie podkreśla, jak doniosłą rolę pełni obowiązek wierności małżeńskiej. Zob. również: Piotr Telusiewicz, *Zasada wspólnoty małżeńskiej w polskim prawie rodzinnym* (Stalowa Wola: Drukarnia Diecezjalna w Sandomierzu, 2008), 165.

¹⁵ Bronisław Czech, „Wierność małżeńska a kwestia winy rozkładu pożycia” *Przeegląd Sądowy*, nr 5 (2007): 6. Bronisław Czech, „Z problematyki winy rozkładu pożycia małżeńskiego w związku z obowiązkiem wierności małżeńskiej”, [w:] *W trosce o rodzinę. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Wandy Stojanowskiej*, red. Mirosław Kosek, Jerzy Słyk (Warszawa: C.H. Beck, 2008), 66.

¹⁶ Czech, „Wierność”, 5.

¹⁷ Marta Jadczyk-Żebrowska, *Prawa i obowiązki małżonków* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2017), 97.

pojęć „niewierność”^[18] czy „zdrada”^[19], ale również cudzołóstwo^[20]. Adam Olejniczak traktuje cudzołóstwo jako „akt niewierności sensu stricto”^[21], ale wskazane określenia są również używane zamiennie. Od razu należy jednak taką możliwość wykluczyć w kontekście problematyki niniejszego opracowania, jeśli wyraz cudzołóżyć znaczy wprost „kłaść się w cudzym łożu”. Nieprawidłowe wydaje się również, w kontekście zrodzenia się uczuć w stosunku do sztucznej inteligencji, używanie określenia „romans”, jeśli słowo to jest tłumaczone jako „związek miłosny dwojga ludzi, którzy nie są parą małżeńską”^[22].

Zupełnie nowym pojęciem jest natomiast *micro cheating*, który definiuje się jako „pozornie subtelne zachowania, które mają często miejsce w rzeczywistości wirtualnej, będące lżejszą odmianą zdrady emocjonalnej”^[23]. Zalicza się tutaj na przykład „reagowanie na posty osób, które są dla nas atrakcyjne, regularna wymiana wiadomości z takimi osobami lub prowadzenie konwersacji, która prowadzi do zażyłości, ma znamiona flirtu, opiera się na wymianie komplementów czy treści o erotycznym podtekście”^[24].

3 | Relacja za pomocą środków porozumiewania się na odległość jako zdrada emocjonalna

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na przypadek nawiązania bliskiej relacji z osobą trzecią przez jednego z małżonków przy braku osobistego spotkania pomiędzy nimi. Takie relacje mogą nawiązać się bezpośrednio za pomocą aplikacji randkowych, takich jak na przykład

¹⁸ Zob. np. Andrzej Zieliński, *Rozwód. Materialnoprawne podstawy rozvodu oraz postępowanie odrębne w sprawach o rozwód* (Warszawa: C.H. Beck, 2016), 18.

¹⁹ Zob. np. Zieliński, *Rozwód*, 18.

²⁰ Dorota Stolarek, „Cudzołóstwo. Uwagi na tle regulacji rozwodowej Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego” *Palestra*, nr 9–10 (2013).

²¹ Adam Olejniczak, *Materialnoprawne przestanki udzielenia rozvodu* (Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, 1980), 41.

²² Na ten temat zob.: Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 24 czerwca 2014 r., I ACA 206/14.

²³ Za: Paulina Klepacz, *Micro cheating, czyli subtelna zdrada*. <https://www.vogue.pl/a/micro-cheating-czyli-zdrada-w-skali-mikro>.

²⁴ Ibidem.

Tinder, bądź być niezamierzonym wynikiem nawiązania znajomości, na przykład na portalach tematycznych dla miłośników gór czy w grupach dyskusyjnych. O ile w samym korzystaniu z wskazanych portali czy grup przez osobę pozostającą w związku małżeńskim nie można dopatrzeć się niczego złego, o tyle posiadanie profilu na portalu randkowym trzeba ocenić jako wysoce naganne^[25]. Mirosława Ściupider-Młodkowska zauważa, że „coraz więcej osób będących w stałych związkach loguje się na portale randkowe z ciekawości, a następnie bardzo szybko dopuszcza się »cybercudzołóstwa« i »cyberniewierności»”^[26].

Należy od razu zaznaczyć, że nie chodzi tutaj o klasyczny przykład zdrady emocjonalnej właśnie ze względu na nawet brak możliwości dopuszczenia się cudzołóstwa przez jednego z małżonków. Zakładamy więc, że zaistnienie rozkładu pożycia pomiędzy małżonkami podlega ocenie pod względem zupełności, czyli zakresu^[27], a także trwałości czyli głębokości^[28], zanim do takiego spotkania doszło. Odpowiadając na pytanie, czy takie zachowania mogą być przyczyną rozkładu, należy stwierdzić, że oczywiście. Zarówno pożycie małżeńskie, jak i jego rozkład są rzeczywistościami tak złożonymi, że okoliczność w jednym małżeństwie błaha i nie wywierająca wpływu na relacje pomiędzy małżonkami, w innych może spowodować właśnie zaistnienie pozytywnej przesłanki rozwodu^[29]. Ramy niniejszego

---

²⁵ Agata Jaroszek zwraca uwagę na bulwersujący przypadek kanadyjskiego portalu randkowego i społecznościowego AshleyMadison.com, którego działalność polegała na kojarzeniu osób pozostających w związku małżeńskim lub mających stałych partnerów, jako pewnego rodzaju urozmaicenia i rozrywki w codziennej rutynie. Autorka ocenia działanie portalu, zachęcającego do niewierności i zdrady, jako zjawisko niepożądane i wysoce szkodliwe dla życia rodzinnego i emocjonalnego. Agata Jaroszek, „Internetowe portale randkowe – racjonalność wyboru w relacjach intymnych – uwagi wprowadzające do problematyki”, [w:] *Wokół problematyki małżeństwa w aspekcie materialnym i procesowym*, red. Jakub M. Łukasiewicz, Aneta M. Arkuszewska, Anna Kościółek (Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2017), 221–223.

²⁶ Mirosława Ściupider-Młodkowska, „Intymność w kulturze flirtu i uwodzenia. Czy wirtu@alny seks na zawsze odmieni intymne relacje partnerskie?” *Studia Edukacyjne*, nr 29 (2013): 321.

²⁷ Cecha zupełności rozkładu pożycia wiąże się z zakresem stosunków małżeńskich, jakie rozkład obejmuje. Analiza pożycia małżeńskiego następuje tu w płaszczyźnie poziomej. Olejniczak, *Materialnoprawne*, 20.

²⁸ Cecha trwałości rozkładu wiąże się z jego intensywnością, głębokością. Oceniamy pożycie małżonków w płaszczyźnie poziomej. Olejniczak, *Materialnoprawne*, 21.

²⁹ Zob., np. Agnieszka Ogrodnik-Kalita, *Uzależnienie od alkoholu jako przyczyna rozkładu pożycia małżeńskiego* (Lublin: Wydawnictwo KUL, 2016), 195.

opracowania przekracza, wywołująca duże wątpliwości, kwestia wpływu zachowań, które miały miejsce po wystąpieniu zupełnego i trwałego rozkładu pożycia na przypisanie winy małżonkowi, który się ich dopuścił^[30]. Należy więc zastrzec, że mogące wystąpić w praktyce stany faktyczne, w których na przykład żona po nawiązaniu wirtualnej relacji przez męża z osobą trzecią, wnosi pozew o rozwód, pomimo tego, że jeszcze nie doszło do spotkania, a następnie przed orzeczeniem rozvodu, takie spotkanie, połączone z cudzołóstwem sensu stricto miało już miejsce lub sama rozgoryczona żona poznaje innego mężczyznę, na potrzeby rozważań zostały istotnie uproszczone.

Stanowisko Sądu Najwyższego dotyczące zdrady emocjonalnej wydaje się ugruntowane już od lat pięćdziesiątych ubiegłego wieku. Przejaw niewierności stanowi zatem nie tylko samo cudzołóstwo, ale także tworzenie jego pozorów lub nawiązanie relacji o charakterze emocjonalnym z inną osobą niż współmałżonek^[31]. O aktualności tego stanowiska świadczy bardzo częste przywoływanie go zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie^[32]. Obowiązku wierności w sferze emocjonalnej nie należy ograniczać do więzi o charakterze erotycznym^[33]. Jako przejaw niewierności kwalifikować należy nawiązywanie przez współmałżonka z osobą trzecią kontaktów dających się ocenić jako moralnie naganne^[34].

Dorota Stolarek podkreśla, że jeżeli nawiązanie takiej relacji narusza wzajemne zaufanie małżonków, wzajemną szczerłość i lojalność, które są

---

³⁰ Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego „związek jednego z małżonków z innym partnerem w czasie trwania małżeństwa, lecz po wystąpieniu zupełnego i trwałego rozkładu pożycia między małżonkami, nie daje podstawy do przypisania temu małżonkowi winy za ten rozkład” (Wyrok Sądu Najwyższego z 28 września 2000 r., IV CKN 112/00, OSNC 2001/3/41). Również to orzeczenie wzbudziło skrajne oceny. M. Bieniak, próbując takie ujęcie, zauważył „nie można wymagać, aby małżonek opuszczony przez współmałżonka nie mógł rozpocząć „normalnego” życia przez uzyskaniem wyroku rozwodowego”. Michał Bieniak, „Wina a trwałe rozkład pożycia” *Monitor Prawniczy*, nr 7 (2002): 4. Natomiast B. Czech poddał takie ujęcie zdecydowanej krytyce. Czech, „Wierność”, 8 i n. Wskazane rozbieżności tylko potwierdzają tezę o wadze i aktualności zagadnień związanych z obowiązkiem wierności małżeńskiej.

³¹ Orzeczenie Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 1951 r., C 735/50, NP. 1951/12/14. Zob. również.: Dorota Stolarek, „Cudzołóstwo. Uwagi na tle regulacji rozwodowej Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego” *Palestra*, nr 9-10 (2013): 116.

³² Tak: Urszula Nowicka, Bartosz Nowakowski, *Zdrada małżeńska a rozwód w orzecznictwie sądów polskich* (Kraków: Wydawnictwo Scriptum, 2018), 97.

³³ Stolarek, „Cudzołóstwo”, 116.

³⁴ *Ibidem*.

podstawą wspólnoty duchowej to może być uznane za naruszenie wierności małżeńskiej^[35]. Przecież właśnie wspólnota duchowa, obok fizycznej stanowi istotę i fundament wspólnego pożycia małżeńskiego^[36]. Zawarcie małżeństwa wyłącza wszelkie intymne stosunki o charakterze emocjonalnym z osobami trzecimi^[37]. Bardzo trafnie to zagadnienie ujął Kamil Szpyt, podkreślając, że spoglądanie na niewierność małżeńską wyłącznie pod kątem pewnej czynności fizjologicznej jest „całkowicie chybione”^[38].

W kontekście rozważanego przypadku swoistej zdrady emocjonalnej warta rozważenia jest kwestia ewentualnego znaczenia uczucia miłości, żywionego w stosunku do osoby trzeciej jako okoliczności usprawiedliwiającej zachowania małżonka. Zasygnalizowane zagadnienie sprowadzałyby się do możliwości wyłączenia subiektywnego elementu winy po stronie małżonka, u którego uczucie miłości w stosunku do osoby innej niż współmałżonek wystąpiło.

Należy podkreślić, że silne uczucie miłości do osoby trzeciej nie jest okolicznością usprawiedliwiającą naruszenie obowiązku wierności małżeńskiej^[39]. Naturalnym jest, że zawarcie małżeństwa ogranicza w pewnym sensie niezależność małżonków i ich swobodę postępowania^[40]. Ograniczenia te dotyczą również uczuć żywionych w stosunku do osób trzecich, czy raczej ich przejawów, gdyż „w sferze uczuć prawo jest bezsilne” i w związku z tym nikogo nie można przymusić do miłości^[41] ani wprowadzić skutecznych instrumentów prawnych, gwarantujących, że to uczucie nie wystąpi. Uznanie jednak w takim przypadku braku winy ze strony małżonka, chcącego podążać za uczuciem, oznaczałoby faktyczne

³⁵ Ibidem, 117.

³⁶ Uchwała SN z 28 maja 1955 r., I CO 5/55, OSNCK 1955/3/46.

³⁷ Tadeusz Smoczyński, „Prawa i obowiązki małżonków” *Studia Prawa Prywatnego*, z. 2 (2007): 6.

³⁸ Szpyt, „Wybrane dylematy”, 195. Moralną naganność również związków emocjonalnych jednego z małżonków z osobą trzecią podkreśla A.S. Tokarz. Andrzej S. Tokarz, „»Zdrada małżeńska«. Zadośćuczynienie za zerwanie więzi rodzinnych” *Przegląd Sądowy*, nr 4 (2011): 108.

³⁹ Stolarek, „Cudzołóstwo”, 118.

⁴⁰ Tadeusz Smoczyński, „Integralność człowieka w świetle jego statusu rodzinnego” *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, nr 2 (1988): 24. Zob. również: Anna Sylwestrzak, „Zmiana religii przez małżonka a wina w rozkładzie pożycia małżeńskiego” *Gdańskie Studia Prawnicze. Przegląd Orzecznictwa*, nr 1 (2006): 50.

⁴¹ Smoczyński, „Integralność”, 24. L. Bosek słusznie podkreśla, że nie da się „zadekretować prawa do szczęścia i miłości”. Leszek Bosek, „W sprawie kwalifikacji więzi rodzinnej jako dobra osobistego (uwagi krytyczne na tle aktualnego orzecznictwa Sądu Najwyższego)” *Forum Prawnicze*, nr 3 (2015): 11.

zezwoleń na jednostronne odstąpienie od związku małżeńskiego w przypadku miłości, która z reguły jest silnym uczuciem^[42].

Za niedopuszczalną należy więc uznać sytuację, w której jedynym powiernikiem męża jest inna kobieta, z którą spędza wiele wolnego czasu i omawia wszystkie swoje problemy, także małżeńskie, chociaż nie dochodzi pomiędzy tymi osobami do żadnych kontaktów fizycznych. Będzie tak również w przypadkach, w których to spędzanie czasu będzie miało charakter tylko wirtualny, gdy wymiana informacji będzie dotyczyła intymnej, „ekskluzywnej” sfery^[43].

Dużo więcej wątpliwości wzbudza, zasygnalizowane już na wstępie, zjawisko *micro cheating*. Nie dotyczą one samej możliwości spowodowania przez takie zachowania małżonka rozkładu pożycia, bo tak jak już wskazywano, nawet najbardziej błaha przyczyna, także „mikro” powód, może doprowadzić do rozdziwień pomiędzy małżonkami. Będą one raczej związane z możliwością przypisania winy jednemu z małżonków. W przypadkach, w których analiza zupełności i trwałości rozkładu pożycia następuje już na etapie takich „mikro” zachowań, bo to one doprowadziły do wniesienia pozwu o rozwód przez drugiego małżonka, szczególnego znaczenia będzie nabierał, tak ważny w sprawach rozwodowych obojętnie wszechstronnego i kompleksowego rozważenia okoliczności sprawy, zwłaszcza charakteru i stopnia zażyłości relacji, jaka powstała z osobą trzecią i obiektywnej możliwości zakwalifikowania takiego zachowania małżonka jako zawinionego. W każdym przypadku musi dojść do oceny obiektywnych elementów, które dają sądowi pełen obraz, ponad subiektywne odczucia stron^[44]. Słusznie podkreśla się w doktrynie, że „tak jak różne jest pojmowanie zdrady, tak też różne są granice tolerancji w poszczególnych małżeństwach. Nie zmienia to jednak faktu, że prawu

⁴² Orzeczenie SN z 8 maja 1951 r., C 184/51. Na szczególne znaczenie miłości w relacjach pomiędzy małżonkami zwraca uwagę A. Olejniczak. Autor wskazuje, że przy analizie spełnienia przesłanki zupełności rozkładu pożycia „konieczne jest ustalenie, że stosunki między małżonkami układają się w ten sposób, iż nie tylko nie mieszkają razem, nie prowadzą wspólnego gospodarstwa domowego, nie współżyją ze sobą fizycznie, ale, co najważniejsze, nie łączą ich uczucie miłości”. Olejniczak, *Materialnoprawne*, 21.

⁴³ Tomasz Sokołowski, „Prawa i obowiązki małżonków”, [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. Henryk Dolecki, Tomasz Sokołowski (Warszawa: Wolters Kluwer, 2013), 97.

⁴⁴ Karol Tokarz, „Więzi rodzinne – definicja, funkcjonowanie i status w systematyce dóbr osobistych polskiego prawa cywilnego” *Państwo i Prawo*, nr 10 (2023): 152.

potrzebne są obiektywne kryteria, gdyż orzekanie w tej materii jedynie na podstawie subiektywnego przekonania małżonka byłoby absurdem^[45].

4 | AI jako obiekt uczuć jednego z małżonków

Przechodząc do analizy drugiego z zagadnień zasygnalizowanych we wstępie, czyli znaczenia uczuć żywionych wobec sztucznej inteligencji, już na początku należy zauważyć, że proste, intuicyjne rozumienie „sympatii, przyjaźni, miłości czy przywiązania kieruje nas ku postawieniu szybkiego wniosku, że takie emocje w relacjach „człowiek-sztuczna inteligencja” są po prostu niemożliwe^[46]. Emocje są zazwyczaj postrzegane jako całkowicie obce sztucznej inteligencji^[47]. Przy głębszej analizie zagadnienia ten najszybciej nasuwający się wniosek wydaje się zbyt pochopny. Chociaż sztuczna inteligencja nie posiada zdolności myślenia ani świadomości^[48], w przypadku nawiązania z nią dialogu, jej odpowiedzi są „odwzorowaniem tego, co ludzkość mogłaby odpowiedzieć na dany temat”^[49].

Można więc sobie wyobrazić sytuację, gdy jeden z małżonków, przytłoczony rzeczywistością, ilością obowiązków, brakiem zainteresowania ze strony współmałżonka, zaczyna się zwierzać na chacie ze swoich problemów sztucznej inteligencji. W serwisie Replika AI można sobie stworzyć dowolną osobę, z którą można „rozmawiać” w różnych trybach na przykład flirtowania czy pocieszania. Już na stronie startowej repliki widnieją hasła „always here to listen and talk” and „always on your side”, które, co należy przyznać, nie do końca mogą być bliskie zmęczonej żonie lub mężowi. Już krótkie rozmowy za pomocą serwisów tego typu pozwalają nabrać przekonania, że zrozumienie, ilość porad, umiejętność często wyszukanych

⁴⁵ Urszula Nowicka, Bartosz Nowakowski, *Zdrada małżeńska a rozwód w orzecznictwie sądów polskich* (Kraków: Wydawnictwo Scriptum, 2018), 97.

⁴⁶ Katarzyna Pfeifer-Chomiczewska, „O wpływie sztucznej inteligencji na relacje międzyludzkie i prawo małżeńskie” *Głos Prawa. Przegląd Prawniczy Allerhanda*, nr 1 (2022): 15.

⁴⁷ Margaret A. Boden, *Sztuczna inteligencja* (Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2020), 86.

⁴⁸ Zob.: Paweł Księżak, „Prawo cyborgów (3). Rozmowa ze sztuczną inteligencją o prawie cyborgów” *Głos Prawa. Przegląd Prawniczy Allerhanda*, nr (2022).

⁴⁹ Ibidem.

i długich odpowiedzi na pytania i wątpliwości może przerastać, to co małżonkowie oferują sobie w codziennym życiu. Codzienne korzystanie z tego typu możliwości może przerodzić się w pewien rytuał i rzeczywiście prowadzić do pojawienia się pozytywnych uczuć w stosunku do wirtualnej postaci. Paweł Księżak zauważa, że AI może niekiedy zaspokajać niektóre z potrzeb m. in. emocjonalnych^[50]. W doktrynie słusznie podkreśla się, że „często, nawet nieświadomie przypisujemy AI ludzkie atrybuty, zarówno co do sposobu myślenia, reagowania, jak i wyglądu”^[51]. Nie można też zaprzeczyć, że granica pomiędzy takimi zachowaniami a uzależnieniem od internetu, które jest rozważane także w kontekście przyczyn rozkładu pożycia małżeńskiego, jest płynna^[52].

Analizując kwestię możliwości zakwalifikowania postępowania takiego małżonka jako zdrady, w sytuacji w której po drugiej stronie nie ma możliwości wystąpienia uczuć miłości czy przywiązania nawet czysto platonicznych, należy z całą stanowczością podkreślić, że obowiązki małżeńskie może naruszyć głównie osoba, która jest nimi związana z mocy przepisów k.r.o.^[53]. To osoby zawierające związek małżeński i składające przysięgę małżeńską zobowiązane są do zachowania zgodnego z ideą związku i dobrem założonej rodziny^[54]. Podkreśla się nawet, że zasady wierności i lojalności małżeńskiej może naruszyć jedynie małżonek, a nie

⁵⁰ Paweł Księżak, „System autonomiczny jako przedmiot wspólnego gospodarstwa domowego”, [w:] *Ius et Ratio. Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Elżbiecie Skowrońskiej-Bocian*, red. Witold Borysiak, Agnieszka Gołaszewska, Marcin Olechowski, Jacek Wierciński (Warszawa: Wolters Kluwer, 2022), 535.

⁵¹ Gabriela Bar, „Robot personhood, czyli po co nam antropocentryczna sztuczna inteligencja?”, [w:] *Prawo sztucznej inteligencji*, red. Luigi Lai, Marek Świerczyński (Warszawa: C.H. Beck, 2020), 33.

⁵² Kamil Szpyt w podobnym kontekście wyróżnia dwie podstawowe przyczyny rozwodu, określając je jako przyczyny „powiązane z gramami komputerowymi”: zdradę mającą miejsce w świecie wirtualnym i nazbyt częste granie w grę komputerową przez jednego z małżonków (niekiedy wręcz nałogowe). Szpyt, „Dylematy”, 195. Problematyka różnego rodzaju uzależnień jest poruszana także w kontekście przyczyn rozkładu pożycia i w jego konsekwencji rozwodu. Zob. np.: Kosek, „Uzależnienie”, 135–136. Autor wyróżnia w tym zakresie uzależnienie od wirtualnego seksu. Szczególnie interesujące jest traktowanie jako zawnionych przyczyn rozkładu pożycia, które jednocześnie są zaburzeniami psychicznymi. Choroba współmałżonka jest zaś traktowana jako przyczyna niezawniona. Na ten temat zobacz szeroko: Ogrodnik-Kalita, *Uzależnienie*, 203–220. Magdalena Gołowkin-Hudała, „Uzależnienie od hazardu jako przyczyna rozwodu” *Kultura bezpieczeństwa. Nauka-Praktyka-Refleksje*, nr 26 (2017): 102–118.

⁵³ Zob.: Wyrok SN z 27 sierpnia 2021 r., V CSKP 103/21, Lex nr 3290646.

⁵⁴ Ibidem.

druga, wolna strona relacji, która nie jest takimi ograniczeniami związana. Na takim założeniu Sąd Najwyższy opiera brak możliwości zakwalifikowania działania osoby, z którą doszło do zdrady małżeńskiej, jako bezprawnego^[55]. To pytanie wydaje się zatem odmienne od szeroko rozważanego w literaturze zagadnienia możliwości nawiązania emocjonalnych wzajemnych relacji między człowiekiem a AI, takich jak przyjaźń czy miłość^[56]. Brak możliwości odwzajemnienia uczuć przez AI nie jest więc tutaj przesądzającym argumentem. Trafnie zauważa się w kontekście interakcji sztucznej inteligencji z otoczeniem, że „zdecydowana większość regulacji prawnych odnosi się do rezultatów działania lub zaniechania człowieka”^[57]; i w analizowanym przypadku także chodzi o konsekwencje prawne działania małżonka, który pochłaniają rozmowy za pomocą ChatGPT.

Z drugiej jednak strony zarówno doktryna, jak i judykatura za zdradę czy to fizyczną, czy emocjonalną (psychiczną) uznaje bliskie stosunki z osobą^[58] – dla ścisłości należałoby tutaj dodać: fizyczną – a sztuczna inteligencja na pewno nią nie jest, co więcej nie jest uznawana za podmiot prawa^[59]. Ograniczenie tego pojęcia i praw, i obowiązków małżeńskich w ogólności do relacji interpersonalnych wydaje się znajdować potwierdzenie w szeregu przepisów k.r.o. Magdalena Kumela-Romańska w kontekście pozorów zdrady małżeńskiej wprost wskazuje, że „niezbędne jest,

---

⁵⁵ Teresa Grzeszak wskazuje, że „prawny obowiązek wierności nie powinien być kwalifikowany jako obowiązek poszanowania dobra osobistego, ponieważ istnieje tylko w relacji małżonków. [...] Wiąże ona tylko w stosunkach *inter partes*. Zdrada narusza obowiązek wierności, ale nie jest to obowiązek powszechny”. Grzeszak, „Zdrada małżeńska”, 608.

⁵⁶ Na ten temat zobacz szeroko: Pfeifer-Chomiczewska, „O wpływie”, 15 i n. oraz wskazana tam literatura.

⁵⁷ Tomasz Zalewski, „Definicja sztucznej inteligencji”, [w:] *Prawo sztucznej inteligencji*, red. Luigi Lai, Marek Świerczyński (Warszawa: C.H. Beck, 2020), 12.

⁵⁸ Zob. również: Pfeifer-Chomiczewska, *O wpływie*, 28.

⁵⁹ S. Wojtczak i Paweł Księżak zauważają, że „obecnie przeważa nurt dość szerokiego sprzeciwu wobec przyznaniu sztucznej inteligencji podmiotowości prawnej”. Sylwia Wojtczak, Paweł Księżak, „Prawo autorskie wobec sztucznej inteligencji (próba alternatywnego spojrzenia)” *Państwo i Prawo*, nr 2 (2021): 18–19. Autor zauważa jednak również, że „okoliczność, że najpełniejszą podmiotowość ma człowiek, nie przesądza, że nie jest możliwe przyznanie innej postaci podmiotowości bytom nieludzkim, takim jak sztuczna inteligencja”. Paweł Księżak, „Sztuczna inteligencja jako wychowawca, opiekun i reprezentant. W poszukiwaniu definicji rodziny”, *Prawo i Więź*, nr 3 (2023): 293.

aby relacja taka została nawiązana i indywidualnie oznaczoną osobą niebędącą małżonkiem”^[60].

Należy zauważyć, że próby klasyfikowania takich zachowań jako naruszenia obowiązku wierności małżeńskiej bądź jego braku nie będą miały praktycznego znaczenia, dopóki pomiędzy małżonkami nie dojdzie do rozkładu pożycia, cechującego się zupełnością i trwałością. Można tutaj pójść dalej i zastanowić się, czy nawet w przypadku wystąpienia pozytywnej przesłanki rozwodu analiza powyższych zachowań ma jakiegokolwiek znaczenie i powinna być w ogóle brana pod uwagę. Odpowiedź na tak postawione pytanie brzmi: i tak, i nie. K.r.o. pominął przecież, występujący w Kodeksie rodzinnym z 1950 r. wymóg „ważnych powodów” zupełnego i trwałego rozkładu pożycia. Maciej Domański zwraca uwagę na całkowitą nieoperatywność podziału przyczyn rozkładu pożycia na istotne i nieistotne, a także brak możliwości weryfikacji „czy wyizolowana przyczyna mogła samodzielnie doprowadzić do rozkładu pożycia”^[61]. Nie oznacza to jednak zwolnienia sądu od obowiązku wszechstronnego wyjaśnienia jakie były przyczyny rozkładu. Jest to bowiem niezbędne dla oceny charakteru i stopnia rozkładu pożycia małżeńskiego, zwłaszcza z punktu widzenia jego trwałości^[62]. Szczególnego znaczenia obowiązek ustalenia przyczyn rozkładu pożycia nabiera w przypadku orzeczenia o winie rozkładu pożycia małżeńskiego z prostego względu. W piśmiennictwie przyjmuje się brak występowania na gruncie k.r.o. odrębnych kryteriów pojęcia winy^[63]. Wina w prawie rozwodowym zawiera tradycyjnie zarówno element obiektywny, wyrażający się w bezprawnym działaniu oraz element subiektywny (mentalny) polegający na „nagannej decyzji podmiotu zrealizowania danego

⁶⁰ Magdalena Kumela-Romańska, „Pozór zdrady w polskim prawie rodzinnym” *Radca Prawny. Zeszyty Naukowe*, nr 3 (2021): 49.

⁶¹ Maciej Domański, *Wina rozkładu pożycia w prawie rozwodowym* (Warszawa: C.H. Beck, 2023): 397.

⁶² Uchwała Sądu Najwyższego z 18 marca 1968 r., III CZP 70/66, OSNC 1968/5/77. Ogrodnik-Kalita, *Uzależnienie*, 196.

⁶³ Zob. zamiast wielu: Jerzy Ignatowicz, Mirosław Nazar, *Prawo rodzinne* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2016), 359. Tadeusz Smyczyński, Marek Andrzejewski, *Prawo rodzinne i opiekuńcze* (Warszawa: C.H. Beck, 2022), 171. Janusz Gajda, „Wina rozkładu pożycia”, [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. Krzysztof Pietrzykowski (Warszawa: C.H. Beck, 2021), 519. Anna Sylwestrzak, „Zmiana religii przez małżonka a wina w rozkładzie pożycia małżeńskiego” *Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa*, nr 1 (2006): 50. Michał Bieniak, „Wina a trwałość rozkładu pożycia” *Monitor Prawniczy*, nr 7 (2002): 4.

zachowania”^[64]. Jak zauważa Domański, chociaż przepisy k.r.o. nie odnoszą się do bezprawności, powszechnie przyjmuje się, że bezprawność jest koniecznym elementem przypisania winy rozkładu pożycia^[65]. Biorąc pod uwagę obowiązki spoczywające na małżonkach, winę na gruncie k.r.o. określa się jako „obiektywnie naganną decyzję małżonka o podjęciu zachowań obiektywnie niezgodnych z obowiązkami wskazanymi w art. 23 k.r.o.”^[66]. I tutaj dochodzimy do punktu wyjścia i pytania czy małżonek, który żywi uczucia miłości, przyjaźni czy przywiązania narusza któryś z obowiązków małżeńskich, czyli czy jego zachowanie nosi cechy bezprawności. Bez wątpienia naruszony zostaje tutaj obowiązek wspólnego pożycia, rozumianego jako duchowa i fizyczna wspólnota małżonków. Doniosłe jest również naruszenie tej więzi w aspekcie tylko emocjonalnym, poprzez inne zachowania, niemające charakteru zbliżeń fizycznych. Może tutaj również dochodzić do naruszenia obowiązku wzajemnej pomocy, a także, jeśli nie przede wszystkim, właśnie wierności.

Warto też zauważyć, podsumowując w kontekście poddanych analizie uczuć i zachowań małżonka, tj. zarówno tych, które dotyczą osoby realnej, i tych które są skierowane są w stosunku do sztucznej inteligencji, że w doktrynie wyróżnia się trzy grupy stanów faktycznych uznawanych za niewierność sensu largo. Po pierwsze są to postępowania małżonka wobec osoby trzeciej, które wskazują na bliskie więzi uczuciowe łączące te osoby, chociaż nie doszło do zbliżenia fizycznego^[67]. Drugą grupę stanowią zachowania wskazujące na zdradę małżeńską lub pozwalające domniemywać, że doszło do naruszenia obowiązku wierności^[68]. W tym przypadku chodzi o tzw. pozory zdrady małżeńskiej. Ostatnia grupa obejmuje stany faktyczne, w których postępowanie małżonka narusza obowiązek lojalności i szczerości wobec współmałżonka^[69]. Nawiązanie przez małżonka bliskiej, intymnej relacji z osobą trzecią, której nie towarzyszą nawet spotkania, można zaliczyć zarówno do grupy pierwszej, jak i trzeciej, chociaż nie

---

⁶⁴ Tomasz Sokołowski, „Wina w prawie rozwodowym”, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. XI, *Prawo rodzinne i opiekuńcze*, red. Tadeusz Smoczyński (Warszawa: C.H. Beck, 2014), 711.

⁶⁵ Maciej Domański, *Wina rozkładu pożycia w prawie rozwodowym* (Warszawa: C.H. Beck, 2023), 162.

⁶⁶ Sokołowski, „Wina”, 711.

⁶⁷ Marta Jadczyk-Żebrowska, *Prawa i obowiązki małżonków* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2017), 99.

⁶⁸ *Ibidem*, 100.

⁶⁹ *Ibidem*, 100.

wykluczone, że takie zachowania będą także nosiły znamiona pozorów zdrady. Natomiast pozytywne uczucia w stosunku do wirtualnej postaci wydają się być przykładem zachowań mieszczących się w grupie trzeciej.

5 | Wnioski

Z powyższych rozważań wynika, że prawo rodzinne, pomimo tego, że jego normy zawierają tę „swoistą rodzinną tkankę emocjonalną i etyczną”^[70], nie pozostaje całkowicie odporne na ciągły rozwój nowych technologii i sztucznej inteligencji. Taka konstatacja pozostaje aktualna także w odniesieniu do niemajątkowych praw i obowiązków małżeńskich, tak silnie zakotwiczonych w systemie norm moralnych.

Szczególnych trudności nastęrcza kwalifikacja zachowań polegających na nawiązaniu przez jednego z małżonków relacji ze sztuczną inteligencją. Wnioski nie wydają się tutaj tak jednoznaczne jak w przypadku takich, jedynie wirtualnych, kontaktów, ale z realną osobą fizyczną. W tym wypadku kwalifikacja takich zachowań jako zdrady znajduje uzasadnienie w mogącym mieć tutaj zastosowanie bogatym orzecznictwie i licznych wypowiedziach doktryny. Wskazany dorobek, przyjmując bardzo szerokie rozumienie obowiązku wierności małżeńskiej, nie jest jednak bez znaczenia także dla oceny przypadku, w którym drugą „stroną relacji” jest sztuczna inteligencja. Również tutaj, małżonek żywiący w stosunku do jedynie wirtualnej postaci uczucia, które powinny być zarezerwowane wyłącznie w stosunku do drugiego małżonka, może być uznany za dopuszczającego się naruszenia obowiązku wierności małżeńskiej.

Wskazane silne zakotwiczenie w normach etycznych pozwala mieć nadzieję, że w obliczu tak wielu nowych „pokus” małżonkowie jednak będą przestrzegali obowiązku wierności małżeńskiej, do której są zobowiązani wprost w art. 23 k.r.o. Paradoksalnie to właśnie liczba zagrożeń dla tej płaszczyzny ich życia sprawia, że nabiera on większego znaczenia w dobie „dehumanizacji relacji uczuciowo intymnych i ich postępującego odcieśnienia”^[71]. Z drugiej strony należy zauważyć, że szerokie spektrum

⁷⁰ Smyczyński, Andrzejewski, *Prawo rodzinne*, 20.

⁷¹ Takiego określenia używa Ania Malinowska, „Objekty i technofeelie” *Teksty Drugie*, nr 5 (2019): 18.

możliwości, jakie otwiera się obecnie dla szukających urozmaicenia małżonków, łączy się jednocześnie z nowymi możliwościami udowodnienia ich naruszeń obowiązku wierności małżeńskiej.

Na zakończenie warto zwrócić uwagę na to, jak możliwość ewentualnego nawiązania pewnego rodzaju relacji z SI, zagrażającej małżeństwu, wygląda w praktyce, na co pozwala już niezwykle proste założenie konta w serwisie OpenAI^[72]. Można na przykład za pomocą ChatuGPT sprawdzić, jak potoczy się rozmowa, rozpoczęta od stwierdzenia, że „rzeczywistość nas przytłacza, mąż ciągle nie ma czasu, a dzieci bez przerwy chorują”. Nie ulega wątpliwości, że w pewnych sprzyjających okolicznościach, choćby na kolacji w delegacji, taka rozmowa z kolegą z pracy mogłaby zrodzić pewne dające się przewidzieć konsekwencje. Warto przytoczyć w tym miejscu uzyskaną odpowiedź: „dzień dobry. Wydaje się, że obecnie masz wiele na głowie i czujesz się przytłoczona. W takich trudnych sytuacjach ważne jest, aby szukać wsparcia i podejmować kroki w celu poprawy sytuacji. Oto kilka sugestii, które mogą Ci pomóc”. Na pierwszym miejscu wskazano: „Rozmawiaj z mężem: znajdź czas aby porozmawiać z mężem o swoich uczuciach. Możecie razem znaleźć sposoby na lepsze zarządzanie czasem i obowiązkami domowymi, abyście oboje mieli możliwość odpoczynku i spędzenia czasu razem”. Być może obszarem wartym zbadania jest sztuczna inteligencja jako remedium na kryzysy małżeńskie?

Bibliografia

- Bieniak Michał, „Wina a trwałe rozkład pożycia” *Monitor Prawniczy*, nr 7 (2002): 4–8.
- Błaszczak Magdalena, „Krytycznie o małżeństwie człowieka z robotem” *Prawo i Więź*, nr 3 (2023): 363–381.
- Boden Margaret, *Sztuczna inteligencja*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2020.
- Bosek Leszek, „W sprawie kwalifikacji więzi rodzinnej jako dobra osobistego (uwagi krytyczne na tle aktualnego orzecznictwa Sądu Najwyższego)” *Forum Prawnicze*, nr 3 (2015): 3–19.
- Czech Bronisław, „Wierność małżeńska a kwestia winy rozkładu pożycia” *Przegląd Sądowy*, nr 5 (2007): 5–24.

---

⁷² <https://chat.openai.com>.

- Czech Bronisław, „Z problematyki winy rozkładu pożycia małżeńskiego w związku z obowiązkiem wierności małżeńskiej”, [w:] *W trosce o rodzinę. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Wandy Stojanowskiej*, red. Mirosław Kosek, Jerzy Słyk. 45–72. Warszawa: C.H. Beck, 2008.
- Frąckowiak Józef, „Orzecznictwo i doktryna jako źródło prawa prywatnego” *Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji*, nr CXII (2018): 47–65.
- Główka-Luty Joanna, „Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2018 r., IV CNP 31/17” *Przegląd Prawno-Ekonomiczny*, nr 3 (2019): 349–358.
- Gołowkin-Hudała Magdalena, „Uzależnienie od hazardu jako przyczyna rozwodu” *Kultura bezpieczeństwa. Nauka-Praktyka-Refleksje*. nr 26 (2017): 102–118.
- Grzeszak Teresa, „Zdrada małżeńska a naruszenie dóbr osobistych w orzecznictwie Sądu Najwyższego” *Monitor Prawniczy*, nr 11 (2019): 607–610.
- Jadczak-Żebrowska Marta, *Prawa i obowiązki małżonków*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2017.
- Jaroszek Agata, „Internetowe portale randkowe – racjonalność wyboru w relacjach intymnych – uwagi wprowadzające do problematyki”, [w:] *Wokół problematyki małżeństwa w aspekcie materialnym i procesowym*, red. Jakub M. Łukasiewicz, Aneta M. Arkuszewska, Anna Kościółek. 221–223. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2017.
- Kondek Jędrzej, „Zadośćuczynienie za zdradę małżeńską. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 11.12.2018 r., IV CNP 31/17” *Przegląd Sądowy*, nr 2 (2020): 123–132.
- Kosek Mirosław, „Uzależnienie od internetu jako jedna z przyczyn rozwodu” *Zeszyty Prawnicze*, nr 2 (2009): 121–146.
- Krajewski Radosław, *Prawa i obowiązki seksualne małżonków. Studium prawne nad normą i patologią zachowań*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2009.
- Księżak Paweł, „Prawo cyborgów (3). Rozmowa ze sztuczną inteligencją o prawie cyborgów” *Głos Prawa. Przegląd Prawniczy Allerhanda*, nr 2 (2022): 428–440.
- Księżak Paweł, „System autonomiczny jako przedmiot wspólnego gospodarstwa domowego”, [w:] *Ius et Ratio. Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Elżbiecie Skowrońskiej-Bocian*, red. Witold Borysiak, Agnieszka Gołaszewska, Marcin Olechowski, Jacek Wierciński. 523–537. Warszawa: Wolters Kluwer, 2022.
- Księżak Paweł, „Sztuczna inteligencja jako wychowawca, opiekun i reprezentant. W poszukiwaniu definicji rodziny” *Prawo i Więź*, nr 3 (2023): 289–298.
- Kumela-Romańska Magdalena, „Pozór zdrady w polskim prawie rodzinnym” *Radca Prawny. Zeszyty Naukowe*, nr 3 (2021): 43–60.
- Kurosz Krzysztof, „Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 11 grudnia 2018 r., IV CNP 31/17. Glosa” *Orzecznictwo Sądów Polskich*, nr 12 (2019): 3–10.
- Łączkowska-Porawska, Małgorzata. „Świadoma praw i obowiązków wynikających z zawarcia małżeństwa wiem, że nie muszę ich respektować – konsekwencje wyroku

- Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2018 r. (IV CNP 31/17)” *Zeszyty Prawnicze*, nr 1 (2022): 87–119.
- Malinowska Ania, „Obiekty i technofeelie” *Teksty drugie*, nr 5 (2019): 18–34.
- Mazurkiewicz Jacek, „Twoja krzywda, twój problem! W związku z wyrokiem Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2018 r., w sprawie IV CNP 31/17” *Opolskie Studia Administracyjno-Prawne*, nr 3 (2019): 213–228.
- Nowicka Urszula, Bartosz Nowakowski, *Zdrada małżeńska a rozwód w orzecznictwie sądów polskich*. Kraków: Wydawnictwo Scriptum, 2018.
- Ogrodnik-Kalita Agnieszka, *Uzależnienie od alkoholu jako przyczyna rozkładu pożycia małżeńskiego*. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2016.
- Olejniczak Adam, *Materialnoprawne przesłanki udzielenia rozwodu*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, 1980.
- Pfeifer-Chomiczewska, Katrzayna. „O wpływie sztucznej inteligencji na relacje międzyludzkie i prawo małżeńskie” *Głos Prawa. Przegląd Prawniczy Allerhanda*, nr 1 (2022): 12–38.
- Piątowski Józef, *System prawa rodzinnego i opiekuńczego*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1985.
- Smyczyński Tadeusz, „Integralność człowieka w świetle jego statusu rodzinnego” *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, nr 2 (1988): 23–37.
- Smyczyński Tadeusz, „Prawa i obowiązki małżonków” *Studia Prawa Prywatnego*, z. 2 (2007): 1–21.
- Stolarek Dorota, „Cudzołóstwo. Uwagi na tle regulacji rozwodowej Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego” *Palestra*, nr 9–10 (2013): 111–124.
- Sylwestrzak Anna, „Zmiana religii przez małżonka a wina w rozkładzie pożycia małżeńskiego” *Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa*, nr 1 (2006): 49–54.
- Szpyt Kamil, „Legal restrictions on the production and use of sex-robots and sexual human rights – selected issues”, [w:] *Artificial intelligence and human rights*, red. Laura Miraut Matrin, Mariusz Załucki. 459–474. Madryt: Dykison, 2021.
- Szpyt Kamil, „Wybrane dylematy prawa rodzinnego i opiekuńczego w kontekście rozwoju i popularyzacji gier komputerowych”, [w:] *Prawo rodzinne i spadkowe wobec współczesnych zjawisk technologicznych i społecznych*, red. Jakub M. Łukasiewicz, Mariusz Załucki. 191–205. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2018.
- Ściupider-Młodkowska Mirosława, „Intymność w kulturze flirtu i uwodzenia. Czy wirtu@alny seks na zawsze odmieni intymne relacje partnerskie?” *Studia Edukacyjne*, nr 29 (2013): 305–325.
- Telusiewicz Piotr, *Zasada wspólnoty małżeńskiej w polskim prawie rodzinnym*. Stalowa Wola: Drukarnia Diecezjalna w Sandomierzu, 2008.

- Tokarz Andrzej, „»Zdrada małżeńska«. Zadośćuczynienie za zerwanie więzi rodzinnych” *Przeгляд Sądowy*, nr 4 (2011): 102-117.
- Tokarz Karol, „Więzi rodzinne – definicja, funkcjonowanie i status w systematyce dóbr osobistych polskiego prawa cywilnego” *Państwo i Prawo*, nr 10 (2023): 142-157.
- Wojtczak Sylwia, Paweł Książak, „Prawo autorskie wobec sztucznej inteligencji (próba alternatywnego spojrzenia)” *Państwo i Prawo*, nr 2 (2021): 18-19.
- Zalewski Tomasz, „Definicja sztucznej inteligencji”, [w:] *Prawo sztucznej inteligencji*, red. Luigi Lai, Marek Świerczyński. 1-14. Warszawa: C.H. Beck, 2020.
- Zieliński Andrzej, *Rozwód. Materialnoprawne podstawy rozwodu oraz postępowanie odrębne w sprawach o rozwód*. Warszawa: C.H. Beck, 2016.